

Angela COȘCIUG

PARAMETRII COEZIVI AI DISCURSULUI

I. Beaugrande și W. Dressler consideră că o totalitate de elemente lexicale formează un discurs doar atunci când acestea se axează pe ideea de coeziune. În viziunea lor, coeziunea este condiționată de **elipsă, timp, aspect, expresiile joncționale, recurența parțială a unităților discursului, repetiția și paralelismul lor, pro-forme și parafrază** [1, p. 86-119].

Ținând seama de părerea majorității lingviștilor, identificăm coeziunea cu o conexiune și cu o trăsătură **gramaticală** a discursului, acesta fiind coeziv, în primul rînd, din perspectivă **semantică**. Perspectiva semantică a discursului coeziv se exprimă prin termenul **coerență**. Reiese deci că în discurs putem identifica atât parametri coezivi gramaticali, cât și semantici.

Elipsa este concepută, de cele mai dese ori, drept parametru al coerenței, deoarece semnaleză dependența semantică a unui lanț discursiv incomplet de contextul anterior și îl încadrează în acesta.

Timpul și aspectul organizează conturul semantic al discursului într-o structură continuă și coerentă.

Expresiile joncționale sînt *cu-vinte deictice*, unități lexico-semantice ce ajută la interpretarea unui enunț prin prisma celor anterioare. Ele mai sînt concepute și drept **poduri logice** între constituenții unui discurs, care înglobează doar seme relaționale ce pătrund în conturul semantic al unităților discursive de bază, devenind, astfel, conexe. În literatura de specialitate, expresiile joncționale mai sînt numite și **cu-vinte ale discursului** sau **conectori** care nu au

valoare proprie stabilă, ci depind de elementele pe care le îmbină.

Cea mai profundă analiză a expresiilor joncționale o găsim la M. Callamand, care identifică aceste unități după principiul informativ [2, p. 93-120]. Astfel, în accepția cercetătoarei, sînt conectori conjuncțiile, locuțiunile conjuncționale, adverbele, locuțiunile adverbiale, locuțiunile prepoziționale, verbele, numeralele, pronumele, adjectivele, substantivele, semnele de punctuație*, sintagmele predicative.

Multe dintre unitățile enumerate nu au doar sens relațional, ci și lexical. Prin urmare, conectorii sînt atât parametri ai coeziunii, cât și ai coerenței (ultimii fiind de tipul: *în primul rînd, de exemplu, deci, după cum am menționat etc.*).

Considerăm că verbele, pronumele, substantivele, adjectivele și întrebările retorice sînt, în acest caz, *substitute*, și nu doar conectori.

Pentru majoritatea cercetătorilor, o unitate lingvală este *substitut* când înlocuiește o unitate discursivă în contextul posterior. În acest caz, avem de a face cu o recurență.

Recurența este circumscrisă conturului *semantic* al discursului și este o reluare *parțială* sau *totală* a unor trăsături semantice în contextul posterior. Lingviștii opinează că recurența *totală* este asigurată de metasubstitute și substitute ce aparțin altor stiluri funcționale (sau altor idiome) decît substituitul.

Aserțiunea pare pretențioasă, deoarece în cazul acesta nu poate fi atestată o echivalență semantică totală între termeni. Nu se relevă echivalența totală nici între substituitul și substitutul ce aparțin diverselor stiluri sau idiome, deoarece ele înglobează seme funcționale diferite.

Rezultă că recurența este doar o reluare parțială a conturului semantic prin aceleași unități sau prin altele.

Recurența ca reluare *parțială* a

* Reiese că putem identifica atât expresii, cât și *semne* joncționale.

conturului semantic prin alte elemente nu înseamnă numai *substituire*, ci și *parafrazare*. Substituirea însă presupune, de cele mai dese ori, o **sinteză**, iar parafrazarea – o **analiză**.

Parafrazarea se definește prin reluarea unui discurs (adică a unui contur semantic) sub o formă mai *desfășurată*, cu comentarii mai mult sau mai puțin detaliate.

Parafraza nu este, așadar, numai o formă complexă de recurență, ci și un substitut.

În opinia noastră, **repetiția** este un parametru *formal*, o reluare *parțială* (prin abrevieri) sau *totală* a formei sonore sau grafice a unui element discursiv, cu sau fără schimbări în conturul semantic.

Reluarea totală, sub aspect sintactic, a unităților frastice și superfrastice ale discursului condiționează paralelismul. **Paralelismul** este conceput ca parametru al coeziunii, ca trăsătură a unităților discursive echivalente **sintactic** sau ca o desfășurare lineară similară.

Totodată, M. Callamand evidențiază o serie de mijloace ce realizează atât paralelismul **morfologic**, cât și pe cel **sintactic**: *un(o), niște..., alții, altele, unii, sînt alții care..., paralel cu... etc.* [2, p. 104-105]. Acestea ne demonstrează că paralelismul este și un parametru al coerenței.

Conexiunea unui discurs se face și prin **aglutinare** – îmbinarea formală și semantică a două propoziții sau fraze limitrofe cu ajutorul primului element din a doua propoziție sau frază care diferă însă de expresia joncțională prin faptul că înglobează seme lexicale și gramaticale.

Interacțiunea categoriilor semantico-funcționale condiționează de asemenea un discurs coerent. Ea se înregistrează în diferite unități lingviale ce înglobează uneori doar nuanțele unei singure categorii. În afară de aceasta, nuanțele unei categorii pot fi exprimate de mai multe unități.

Conexiunea semantică a discursului este condiționată și de **continuitatea** lui **denotativă** și **tematică**.

Continuitatea denotativă este condiționată, la rîndul ei, de conturul denotativ invariabil al discursului sau al unităților lui.

Conexiunea tematică a discursului se manifestă, de regulă, în interiorul unităților superfrastice: superfraza și blocul semantico-sintactic.

Valența este concepută drept o posibilitate combinatorie a elementelor din perspectivă formală și semantică.

Dacă rezumăm rezultatele cercetărilor asupra parametrilor coeziunii și coerenței, putem susține că repetiția este un parametru al coeziunii, iar recurența prin aceleași unități sau prin altele (adică substituirea sau parafrazarea), elipsa, aspectul, timpul, interacțiunea categoriilor semantico-funcționale, continuitatea denotativă și tematică – parametri ai coerenței, joncțiunea, aglutinarea, paralelismul și valența fiind parametri atît ai coeziunii, cît și ai coerenței.

RÉSUMÉ:

Le discours est cohésif grâce à quelques paramètres grammaticaux et sémantiques. Sont paramètres grammaticaux du discours la répétition, la valence, l'agglutination, le parallélisme, les connecteurs. La recurrence par substitution ou paraphrase, le temps, l'aspect.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Beaugrande, I., Dressler W. *Introduction of Textlinguistics*, London, University Press, 1981, 265 p.
2. Callamand, M., *Grammaire vivante du français*, Paris, Nathan, 1989, 304 p.